

היכלולא דצדיקיא

לקט אמרים

בעניני דעת ודעות מגדולים וצדיקים
שחל היומא דהילולא שלהם בחודש הזה

כ"ק מרן הגה"ק רבי ישכר דוב רוקח זיעועכי"א

אדמו"ר ואבדק"ק בעלזא

נלב"ע כ"ב מרחשון שנת תרפ"ז לפ"ק

אשר נתפרסמו בגליונינו "אמונה ודעת" בשנים עברו

וכעת מופיע בקובץ נפרד

חודש מרחשון תשפ"א

מערכת "השקפה ברורה"

© כל הזכויות שמורות

הערות והארות בעניני הגליון, והודעת פרטים על שיעורים וחבורות וספרים וכדו', וכמו"כ לתרומות והנצחות

יכולים לשלוח לפאקס: 03-6443567 או לאימעיל: A146556474@gmail.com

וכן אפשר להשאיר הודעות למערכת בטעל. 0747962033

לתרומות והנצחות בחו"ל אפשר להתקשר בטעל:

בארה"ב: 7003-570 (845). בלאנדאן: 8220-3507-075.

במאנטשעסטער: 07835298520. באנטווערפען: 032-4912-81276

📖 חדש!!! ניתן לתרום בכרטיס אשראי 📖

ע"י מערכת "נדרים פלוס" בעמדות הפזורות ע"ש "אמונה ודעת"

או ע"י מערכת "נדרים פון" בטעל: 03-7630585 קאוד-5374

או העברה לחשבון בבאנק פאג"י, סניף 188, מ.ת. 105416010, ע"ש ליבוביץ לציין עבור "אמונה"

הגליון החודשי "אמונה ודעת" מופץ בעזהשי"ת באלפי העתקות

בערי ארה"ק: ירושלים, בית שמש, בני ברק, וצפת. ובחו"ל: בארה"ב, בקאנאדא, ובענגלאנד, כ"י.

הגליונות ניתן להשיג:

ירושלים: 05484-85560 | בית שמש: 05271-15507 | בני ברק: 05331-27056 | צפת: 0527698687

או באתר "השקפה ברורה" 5dbiaic79498b.site123.me

החפץ להיכנס לרשימת מקבלי הגליון מידי חודש נא לשלוח "בקשה"

לאימעיל אדרעס a146556474@gmail.com

כ"ק מרן הגה"ק רבי ישכר דוב רוקח זי"ע"א

אדמו"ר ואבדק"ק בעלזא

נלב"ע כ"ב חשוון תרפ"ז

נולד בשנת תרי"ד בבעלא לאביו הגה"ק רבי יהושע זי"ע"א, מטל ילדותו כבר היה למדן מופלג והתנהג בקדושה ובטהרה, ועוד זכה להכיר את זקינו הגה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אשר הראה לו אותות אהבה ביתר שאת. כשהגיע לגיל י"ד שנה נשא את בת הרה"ק רבי ישעיה משולם זושא טווערסקי זצ"ל בהרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע. אחרי נישואיו נשאר במחיצת זקינו הק' מטשערנאביל ועסק שם בתורה ועבודה בקדושה ובפרישות יתירה ובשנת תרל"ב בהסתלקות הרה"ק מטשערנאביל זי"ע חזר לבעלזא והמשיך שמה את עבודתו הק'. בזו"ש נשא את הרבנית בת רבי אברהם שמואל הלוי פיטשעניק מברעזנא זצ"ל חתן הרה"ק ר' מרדכי מזוועהיל זצ"ל. עם פטירת אביו בשנת תרנ"ד נתמנה תחתיו למלא את מקומו, ומאז נהרו אליו אלפי ישראל ובתוכם גדולי הרבנים גאונים וצדיקים ללמוד ממנו דרך עבודה שהיה במסירות נפש בחיל ורעדה בקדושה ובטהרה. עמד בראש "מחזיקי הדת" שנוסדה ע"י אביו, ללחום נגד ההשכלה, וככה המשיך ללחום בתוקף נגד טומאת הציונות והנגררים אחריהם, ואף במצבתו חרות "הניף ידו כגבור ללחום מלחמת ד' להרים קרן התורה". בין גדולי הדור שנסעו אליו היה גם רביה"ק זי"ע אשר קנה ממנו חכמה וקדושה וגם למד ממנו דרכי ההנהגה ודרכי המלחמה נגד הציונים והציונות. [רבינו נסע אליו ב' פעמים לשובת בצלו בשב"ק, פ"א בבעלזא ופ"א בראצפערד וכן נכנס אליו לבקרו בעיר האלאשיץ והחשיב א"ע ג"כ חסיד בעלזא ואמר עליו רבינו שה' מיוחד בחכמתו בדורו, וגם המהרי"ד מבעלזא זי"ע העריץ את רבינו עד למאור והראה לו אותות אהבה וחיבה נפלאה כידוע כמה סיפורים בזה]. היה בקי בנגלה ובנסתר וקנה לו שלימות בכל הש"ס בבלי ירושלמי רמב"ם טור ב"י וב"ח ה' שגורים על פיו, ונפרסם בישראל בגאונותו העצומה וגדולו דורו פלפלו בדבריו בעניני הלכה כגון הבית יצחק המהר"ש ענגל המהר"ם אריק המהר"ם שפירא, זכרונם לברכה ועוד, והניח הרבה חיבורים בכת"ק עה"ת ובעניני קדשים וטהרות. אלפי עניים היו מאוכלי שלחנו, והחזיק מאות ת"ח שישבו בבית מדרשו עה"ת ועבודה. היה מדברנא דאומתיה ועמד על המשמר בעניני הכלל והנהגת הקהילות החרדיות, ועוד בחיי אביו הק' נשא בעול לפעול למען כלל ישראל והלך יחד עמו באסיפות רבני גאליציע ובוקאווינא ואביו הק' המתיק עמו סוד, וגם אח"כ השתדל בפעולותיו בהנהגת העדה ולפני שרים התייצב, ואזר כגבור חלציו למען הרמת היהדות הנאמנה ולהעמיד הדת על תלה. ובימי מלחמת העולם הראשונה הוכרח לעזוב את ארצו והלך מגולה לגולה עד שנתיישב בראצפערט ואח"כ במונקאטש, בחודש אדר בשנת תרפ"ז שב לארץ מולדתו לעיר בעלזא. נדפס ממנו ספר "מהרי"ד עה"ת ומועדים וליקוטי חידו"ת שנרשמו ע"י התלמידים, זיעו עכ"א.

חלק א' - מדברי רביה"ק זי"ע עליו ועל שיטתו / חלק ב' - על רעיון ההתיישבות בארץ ישראל / חלק ג' - על הציונות והמזרחי / חלק ד' - על האגודה ופעולותיה

חלק א'

מדברי רביה"ק זי"ע עליו ועל שיטתו

חכמתו שהי' "חכם", וגדר גדר ועמד בפרץ נגד פורצי הגדר, ולחם מלחמתה של תורה, והי' רבינו ז"ל אומר, "בעלזא" הי' מעולם חומה נשגבה בעד התוה"ק, ובעלזא הי' יוצא תמיד כחלוץ בראש העם לגדור גדר ולעמוד בפרץ, וללחום נגד כתות הכופרים המשכילים ואח"כ הציונים למיניהם, ואף נגד הדתיים כמפלגות המזרחי ואגודת ישראל.

(מושיען של ישראל ח"ד עמ' ע"ז)

היה מנהיג וחכם ולחם בגבורה איתנה נגד כתות הציונים המזרחי והאגודה

ביותר הי' רבינו ז"ל מעריץ את חכמת ההנהגה של הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל, ואת אשר עמד בראש העם להדריכם בדרכי התורה בדרך ישראל סבא, ובין השבחים שקילס רבינו ז"ל את הה"ק מהרי"ד ז"ל הדגיש הרבה פעמים את כשרון הנהגתו שהי' "מנהיג", וכן העלה על נס את עומק

(מאנומענט של אבן) של הטמא הידוע הערצל שר"י שהי' לו זקן ארוך, אבל בלי כיסוי על הראש, ופעם עשו אנשי המזרחי אסיפה באותו בנין הקולטור זאל והיו מתביישים עם תמונת הפסל בגילוי ראש, וחרטו על הפסל כאילו חובש יארמולקע על ראשו, ואמר הה"ק מבעלזא, מתיירא אני שהאגודה עוד תחבוש לראשו גם ספאדיק. (והכונה שהמזרחי הלבישה את הכפירה הציונית בלבוש דתי, והאגודה מלבשת אותה בלבוש חרדי חסידי, להכשיר את הכפירה באדרת שער למען כחש).

(מובא במושיען של ישראל ח"ד עמ' ע"ט-פ ובעוד כ"מ).

וע"ע במושיען של ישראל (ח"ז עמ' מ"ג-מ"ד) הובא שרבינו אמר שמש"כ בויוא"מ ש"גדולי ישראל" היו נגד האגודה כוונתו היתה על הגאון"ק המהרש"ב מליובאוויטש ומהר"ד מבעלזא שהיו גדולי הדור בחכמה ובתבונה, ואמר שאף שאינו יכול להעריך את יראת שמים שלהם לעומת הגדולים שהיו בעד האגודה אבל זה וודאי שהם עלו בחכמתם ובכושר הנהגתם על כל גדולי דורם ע"כ.

וכדברים האלו כבר כתב מהרש"ב ז"ע בעצמו במכתב (אג"ק ס' שצ"ה) וז"ל, ואם איזה גדולים ממדינתו מצטרפים לה הוא רק מהעדר ידיעה מתוכניות הענין, ומתרגשים ומתפעלים רק מהשם החיצוני אגודת ישראל עכ"ל. וכיוצ"ב כתב גם הגאון מהר"ש ענגל מראדמישלא זצ"ל (הבאנו מכתביו בגליון ג' ב"הילולא דצדיקא יעו"ש) במכתב הנדפס בתיקון עולם (ס' מ"ו) כתב בזה"ל וגם ירחק א"ע מלהתחבר עם האגודה... והגם ששמעתי שהסכימו לזה איזה גדולי פולין בטח הוא מחיסרון ידיעתם בעניני החברה. וכע"ז כתב שם גם במכתב המובא שם בס' נ"ב לענין רבים מכת היראים בגאליציע שנמשכים מחמת חיסרון ידיעה יעו"ש.

קנאות למדתי בבעלזא

[מדברי כ"ק אדמו"ר מסקולען זצוק"ל הכ"מ] באחת מהשיחות שהיה לי עם הרבי [רביה"ק מסאטמאר זי"ע] אמר לי בתוך הדברים "קנאות האב איך געלערנט אין בעלזא" [קנאות למדתי בבעלזא]

(באילנא דחי"ג עמ' צ' בערך זכרונות האדמו"ר מסקולען זצוק"ל שנדפס בחייו ועבר על דברים, וע"ע בשיח זקנים [בח"ה עמ' ר"צ] שרביה"ק אמר עליו "ער איז געווען א אמת'ע מנהיג ישראל איך האב מיך אסאך געלערנט פון איהם הנהגה" [ה' מנהיג ישראל אמיתי למדתי הרבה ממנו הנהגה] ועי"ש עוד בח"ב עמ' קפ"ד).

הגה"צ ר' אלעזר טווערסקי זצ"ל האדמו"ר מפאלטישאן - שנתגדל בצעירותו בבעלזא בצל דודו הרה"ק מהר"ד זצ"ל - בכל עת שבא לבקר את רבינו ז"ל היו מאריכים בנועם שיח מקדושת הגה"ק מבעלזא, וממלחמתו נגד הציונים והנגררים אחריהם, וסיפר בכל פעם לרבינו ז"ל ממלחמת הה"ק מבעלזא ז"ל, פעם אמר לו רבינו ז"ל, "איך האב אים גוט געקענט ער איז געווען א מנהיג א גדול און א שטאטסמאן" (הכרתי אותו היטב, והי' מנהיג וגדול).

תחת אחד השיחים עם רבינו ז"ל בשנת תשכ"ח, התמרמר הגה"צ מפאלטישאן זצ"ל שהוא זוכר מאותו תקופה בבעלזא, שמי שהי' לו אף "משהו" ציונות הרחיקו והבדילו אותו מן הקהל, ובדור הזה סובלים הרבנים את הכל אפי' דברי מינות וציונות גסים, הכל שרוי והכל מחול לך. נענה רבינו ז"ל ואמר כי ענין של משהו שייך רק באיסורים כגון חמץ וכדומה, משא"כ במינות לא שייך דין משהו, כי משהו מינות הוא ג"כ עבירה גדולה וחמורה עד מאוד, כי האמונה צריכה להיות שלימה ותמימה.

(מושיען של ישראל ח"ד עמ' ע"ח-ע"ט)

בגודל חכמתו ותבונתו הבחין מיד בקלקולה של האגודה יותר מגדולים אחרים

רבינו ז"ל הי' אומר שהגה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ל הי' מגדולי חכמי ישראל שהכירו מראש את החורבן שיוצמח ע"י מפלגת אגודת ישראל מראשית התייסדותה. ובחכמתו העצומה ראה את הנולד, ואמר פעם שעליו כיוון במ"ש בספה"ק ויואל משה (מאמר א' ס' קמ"ב) שרוב גדולי ישראל היו נגד האגודה מתחלת התייסדותה, וכוונתו לגדולים בחכמה ובתבונה המבינים דבר לאישורו כמו הגה"ק מבעלזא.

ורבינו ז"ל בוויכוח שהי' לו פעם עם אחד מהאגודה שטען שרוב גדולי הדור הקודם היו נמנים על חברי אגודת ישראל, ענה לו רבינו ז"ל שרק גדולים כאלה שהיו תמימים ולא ירדו לעומק הדברים המה נרתמו לאגודת ישראל, או אלו שבקרבם ישימו ארבע תחת מסוה של רבנות, אבל הגדולים שהיו חכמים ונבונים המתעמקין בכל הענינים ברוחב בינתם, התנגדו לאגודת ישראל, ולדוגמא הרה"ק מבעלזא שהי' חכם מופלא, לא הי' נמנה מעולם על אגודת ישראל, ואדרבה הי' מתנגד לאגודת ישראל כידוע.

הה"ק מבעלזא בשיחתו עם רבינו ז"ל בהאלאשיץ האריך בנועם שיח לבאר סכנת האגודה, והסביר אז את מהותה של האגודה בלבוש חרדי להכפירה הציונית, ואמר שבווארשא הי' ב"קולטור זאל" של הציונים תמונת פסל

רבינו ז"ל מסאטמאר בעל ויואל משה, אמר: "שהה"ק ר' ישכר דוב מבעלז ז"ל, ה' הראשון שהסביר לו גודל סכנת האגודה".

(מכתב התעוררות עמ' קי"ח)

אם הייתי משתמש בלשונות של הה"ק מבעלז, היו זורקים עלי אבנים

פעם הביע רביה"ק מסאטמאר זצ"ל: "ווען איך וואלט מיך באנוצט מיט די לשונות פון בעלזער רב קעגען די אגודה, וואלט מען מיר נאכגעווארפען מיט שטיינער..."

(תפארת יואל חלק א' סי' פ"ב)

לכוון בברכת ולמלשינים על הציונים ועל המזרחים

רבינו היה מספר מה שהעיד לפניו הרה"ג ר' ישי העכט [רב דביהמ"ד דחסידי בעלזא בוויילאמסבורג] ז"ל, שהיה מגדולי חסידי בעלזא, שבעצמו שמע מפה קדשו של הגה"ק מהר"ד מבעלזא שאמר פעם ברבים, **כשאומרים ולמלשינים אל תהי תקוה, יש לכוון על הציונים ועל המזרחים**. וכמה פעמים אמר רבינו לר' ישי הנ"ל ברבים שיעיד בתורת עדות על הדברים האלו ששמע מפה קדשו של הרה"ק מבעלזא.

[מושיען של ישראל חלק ד' עמ' 382, וכ"ה במכתב התעוררות עמ' קי"ח, ובספר גדלות יהושע ח"ב מובא שרבינו סיפר להגה"צ מטעמשוואר ז"ל שאמר כן המהר"ד זי"ע באמצע ס"ג בשהותו בראצפערד יעו"ש] ועי' בחידו"ת ס"ג פ' תרומה תשי"ד, ובחידו"ת למסיבות פ' תצוה שרבינו מזכיר זה ברמז, וז"ל, **כך מקובלנו מפי חסידים נאמנים ותלמידי חכמים מובהקים ויראי ה' מדור שלפנינו שצריכים לכוון בברכת ולמלשינים את המינים והאפיקורסים הללו שישפילם ה' וכו'.**

ועי' בספר "על גאולתנו" (עמ' 361) שמביא העתק מקורי מגליון "מחזיקי הדת" שי"ל ע"י חסידי בעלזא שמושיבים כנגד הכת"ע הציוני "המצפה" שהלעיג על דברי המהר"ד בדבר הזה וז"ל,

(מלעיג על דברי חכמים נדון ...) **בהמצפה** (גליון נ"ב) **מלעיג על דברי אדמו"ר הגה"ק מבעלזא שליט"א על עצתו לכוון בולמלשינים שהש"י ימגר את הציונים**. דע העורך כי "תפילה" היא שעמדה לאבותינו ולנו, זו היא אומנות של אבותינו, אבל חרפות וגידופים, זלזולים וקללות היא אומנות של היושבות בשער האשפה. ועל גדולי התורה והוראה זאת היא אומנות של שונאי ישראל הידועים. ע"כ.

ומהראוי לציין מדברי רבינו בענין זה שכאשר אחד מנכדי הרה"ק מנאסויד ז"ל חזר פעם לרבינו ז"ל על איזה מימרה חריפה מזקינו הגה"ק מנאסויד זצ"ל שאמר נגד כתות הציונים, **נענה רבינו ז"ל ואמר לו, אתה אומר כך בשם הגה"ק מנאסויד שה' אדם שנון (א שארפער), אבל יתירה מזו, הרי הגה"ק מבעלזא שה' איש מתון, מנהיג של רבבות יהודים ושטאטסמאן, שה' שוקל ומוודד כל דיבור שיצא מפיו, ועכ"ז אמר שיש לכוון ולהתפלל בברכת ולמלשינים על הכנעת הציונים והמזרחיים**.

(מובא בס' מושיען של ישראל ח"ד עמ' ע"ח)

הספד מר אשר נשא כ"ק אדמו"ר רביה"ק זי"ע על הגה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע

(העתקנו חלקים מדברי הספד האלו מתוך "דברי יואל" פרשת תולדות (עמ' תרכ"ז-תרל"ב) מה שנוכל לראות מתוכם את גודל התקשרותו של רביה"ק זי"ע אליו, ומה שראה בו מגן ומחסה לעמוד בפרץ נגד מהרסי הדת וללחום מלחמת ה', ושצריכים להמשיך בדרכו ללחום עם חיילותיו של הס"מ ושולחיו העומדים על ישראל להסיים מדרך הישרה ולהתחזק (כראוי).

... והנה במעמד הזה אשר אנו עומדים, **שנסתלק מאתנו זקן הדור נשיא ישראל, וכמעט לא נשאר קיום להדור, כי בהיות הצדיק אתנו הוא בעצתו ינחנו, והצדיקים שבדור המה המשפיעים בכוחם וזכותם ברוחניות ובגשמיות לכל הדור, ובהעדרם נשארנו באין מגן ומחסה, ושמעתי מאדמו"ר הקדוש זל"ה לפרש הפיוט פנינו לימין ואין עוזר, עפ"ד הגמ' שבת (דף ס"ג ע"ב) למיימינים העוסקים לשמה וכו', והנה בהעדר הצדיקים ר"ל, נשאר הדור ריק וחסר ונפסק מהשפעתם, וזהו פניתי לימין ואין עוזר עכד"ק. והנה ידוע לכל שהגאון הצה"ק מבעלזא זי"ע ה' משיירי כנה"ג מדור צדיקים הקודמים, ואלפים יהודים נהרו אליו ונהנו ממנו עצה ותושי', ועתה מה שסבלנו בעוה"ר אבידה גדולה הלזו, כשל כח הסבל ולבנו שבור ורצוץ בקרבנו, תושי' נדחה ממנו, וכמעט אין מציאות מגודל הצער והכאב לצמצם החושים, כי כולנו קרובים כאומרים ז"ל שהתלמידים נקראים בנים...**

ועכשיו בעוה"ר נשארנו באין מגן ומחסה כי נאבדו הצדיקים ואין לנו רוח הקדוש, והא למה הדבר דומה למי שיש בידו הון עתק, ועמדו עליו שוללים ר"ל וחמסו וגזלו ממנו רוב הונו, אמנם כל זמן שעדיין נשאר בידו חלק ממנו, הנה הוא מתנחם בזה ומוודה לד' בשמחה על החסד הגדול שנשאר לו לפליטה, אכן באם יארע אח"כ מקרה שבזו כל אשר לו ונשאר בעירום ובחוסר כל ר"ל, אז גם הראשונות תזכרנה לו ושוב ירגיש למפרע גם אבידתו הקודמת, וכדבר

הזה קרה אתנו, כי בשכבר הימים נסתלקו מאתנו צדיקים קדושים מדור הקדום, אבל עדיין נשאר לנו כמה להתנחם, ועכשיו כאשר נעדר מאתנו הגה"ק מבעלזא זל"ה נשארו בעירום ובחוסר כל, אין מי יגדור גדר ומי יעמוד בפרץ, עכשיו נתעורר לנגדינו גם אבילות הישנה מהסתלקות הצדיקים הקודמים, ובאמת כל זמן שהצדיק בחיים אתנו, צריכים להתבונן בדרכיו הקדושים ולהיות דבוק ומקושר בקדושתו...

ובזה נבין אומרים ז"ל בסוף סוטה (דף מ"ט ע"א) ר"א הגדול אומר מיום שחרב ביהמ"ק שרי חכימאי למהוי כספריא וספריא כחזניא וחזניא כעמא דארעא, ועמא דארעא אזלא ודלדלה ואין שואל ואין מבקש על מי יש להשען על אבינו שבשמים. והנה לכאורה הצדיקים המה רק כסרסורים בין ישראל לאביהם שבשמים, ואף בהיות הצדיקים בחיים בעוה"ז, ג"כ צריכים להשען על אבינו שבשמים, וצ"ב להבין כוונת מאמרים ז"ל, אכן ענין הסתלקות הצדיקים צריך שיהי' ליכרון לעורר רוחינו ולעמוד על נפשינו, כי מעתה מוטל החוב על כל אחד לעשות לנפשו ולתקן מעשיו, כי אין לנו על מי להשען שיגן ויתפלל בעדינו וכעובדא דר' זירא הנ"ל, ועל מי יש להשען ולפנות ברחמים ובבקשה כ"א אל אבינו שבשמים...

ואמשיל משל שהי' במדינה אחת רופא מובהק ומומחה בחכמת הרפואה מאוד, שלא נמצא אחר בדוגמתו וכערכו בחכמה זו, מובן כי כל חולה וכל מרי נפש ירצו אליו לבקש עזרתו ועצתו, והוא יתן להם מסמי רפואתו וירפאם, אמנם נסתבב איזה סיבה שהרופא המומחה הזה עזב את ביתו ומדינתו ונסע למדינה רחוקה מאי הים, ובאו אנשים חולים ומדוכאים לבקש עזרתו כנהוג, אבל לשוא הי' תוחלתם כי בקשוהו ולא מצאוהו, ובלית ברירה השתדלו לחקור ולדרוש להתוודע מה שהי' רגיל לייעץ, והרעעעפטין שהי' רגיל ליתן בענין חולי כזה, ועשו ככל דברו לא הפילו דבר ארצה ונתרפאו וחזרו לבריאותם ע"כ המושל, הנמשל מובן, בעוה"ר אין במציאות עוד לנסוע להצדיק הקדוש הזה ולשאל בעצתו ולבקש מסמי רפואתו, והעצה היחידה לדרוש אחר סמי הרפואות שנתן בחיים חיותו, ומי לא ידע גודל מסנ"פ שהי' לו בענין התוכחה להדריך בני ישראל לתורה ומצות, וביומא דסליחות של י"ג מדות דרכו בקודש הי' לדרוש לבנות ישראל להזהיר אותם שלא ילכו בבגדי שחץ ופריצות...

אמנם ידוע דזה לעומת זה עשה אלקים. ועשו הרשע והס"מ שהוא שרו, מתגברים תמיד לעקר קדושת ישראל וקיום התורה ר"ל, כמאמרה"כ צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ד' לא יעזבונו בידו וגו', והנה כל זמן שצדיק

הדור קיים אין בידם להפיק זממם ומחשבתם הרעה, כי הצדיק גודר גדר ועומד בפרץ ומעמיד הדת על תלה, ובכח קדושתו הגדולה מבטל כוחו של עשו ולא יכלין לשלטאה בישראל כלל, ואמרו ז"ל במד"ר סו"פ ברכה, מלאך ס"מ הרשע ראש כל השטנים הוא, בכל שעה הי' מצפה מיתתו של משה, ואומר מתי יגיע הקץ או הרגע שבו ימות משה וכו', והיינו מהאי טעמא דלעיל דכ"ז שהצדיק קיים אין בהם יכולת לשלוט במעשה הסתתם על ישראל, וכמו"כ בעוד שהי' אברהם אבינו קיים לא יכול הס"מ לפעול כלום להפיק רשעתו, וכששמע עשו הרשע במיתתו של אברהם דימה בנפשו שעכשיו הגיע זמנו ללחום נגד כוחותיו של יעקב ולהחליש כח הקדושה במעשה הסתתו, וע"כ גילה רשעתו ואמר לא מתן שכר ולא תחיית המתים ורצה בזה להפיץ ארס המינות ר"ל ולעקור כל התורה כולה, אלא שעדיין עמד לעומתו כח קדושתו של יצחק אבינו שהי' קיים, ולכן אמר יקברו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב, כי חשב אז ליגע בו ובזרעו לרעה לעקור קדושת ישראל ר"ל...

עכ"פ החי יתן אל לבו כי הסתלקות הצדיקים גורם ח"ו סילוק השראת שכינתו ית', ולכן ישתדל כ"א לחנך את בניו לתורה ועבודה ולהעמיד דורות ישרים לד' ולתורתו, ובזה יהי' מקום להשראת השכינה שיחול בישראל, ובזה יבואר כוונת המדרש שהתחלנו בו, אמר עשו באותו זמן פגעה מדת הדין, א"כ עכשיו יש מקום להסית ולהדיח את ישראל מאמונתם, וע"כ אמר לא מתן שכר ולא תחיית המתים, ורוח הקודש צווחת אל תבכו למת ואל תנוודו לו זה אברהם, בכו בכה להולך זה עשו, ר"ל כוחו של עשו הי' רק אם לא זכה להעמיד דורות צדיקים כמשה"כ בכו בכה להולך בלא בנים אבל אאע"ה שהניח בן צדיק כמותו יצחק ויעקב ואח"כ נולד יוסף שטנו של עשו, אין הידים ידי עשו שולטת בישראל...

שאם יש צדיק הדור המדריך את ישראל לתורה ועבודה, לא ישלטו ידי עשו כלל, משא"כ ח"ו בהסתלקות הצדיק נחוץ שכל אחד לעצמו יתאמץ לשוב בתשובה שלימה לגרש את האויב אלו ידי עשו, ובזה נוכל להבין דברי המדרש אלמלא מת משה שפיר ועכשיו שמת משה יתלו את המן עכ"ד המדרש, ויתבאר על קוטב דברינו הנ"ל, כי הצדיק עומד נגד הצר הצורר על ישראל להתגבר למולו בכח קדושתו, וע"כ אלמלי לא מת משה שפיר, כי אין לנו לירא מהצר הצורר, ועכשיו מהנכון שיתלו את המן, כי לא נמצא צדיק כבחי' משרע"ה שיעמוד נגדו לבטלו. והנה לפי האמת הלא הס"מ הוא השטן הוא היצה"ר, וטוב לפניו שיהיו צדיקים בעולם, למען יעמדו נגדו להלחם בו כמשל הזונה מובא בזוה"ק פ' תרומה, וכפי' הגאון ק

שלימה לפניו ית'. יש לקוות כי יקויים בנו כמאמר הגמ' סוף מלקות, ר"ע ראה שועל יוצא מבית קה"ק שמוח, כי יקויים מעתה גם הבטחות הנביאים לטובה עיי"ש, ואחרי אשר רבות רעות שבעה נפשינו, ושבענו בוז מכל הצרות והתלאות אשר סבלנו על שכמנו, נקוה שבמהרה בימינו יתקיימו גם הטובות והנחמות ויתקיים בלע המות לנצח ומחה ד' דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר, וכלל ישראל יושעו בישובות ונחמות ובא לציון גואל בב"א כ"ר.

מבארדיטשוב זל"ה עה"פ ועל חרבך תחי', ואם לא יהי' ח"ו צדיקים הלא גם אותו יעבורו מן העולם מכל וכל, ולבסוף אנו רואים כי הס"מ שמת במיתתו של משה, מאויבי תחכמני לדעת איך לחגור חיל במס"נ להתגבר על יצרניו, ובכן תכלית הענין לא המדרש עיקר אלא המעשה, ועכשיו בהסתלקות הצדיק הקדוש הזה שאנו עסוקים בהספדו, עלינו לדעת כי עומדת מלחמה גדולה נגדינו, ועשו וכת דילי' רוצים להעביר הדת מישראל ח"ו, וכאשר נעמוד על נפשינו לקבל על עצמינו לשוב בתשובה

חלק ב'

על רעיון ההתיישבות בארץ ישראל

מדבר אצל שלחנו להתרחק מהם

אם אמנם אשר כ"ק גיסי שי' [מהרי"ד מבעלזא זי"ע] ועוד איזה צדיקים מדברים על שלחנם להתרחק מהם וכו'.

[דברי שמחה (מכתב ח') להגה"ק מצעשינוב זי"ע אשר היה בנו של הגה"ק מרן בעל הדברי יחזקאל משינאווא זי"ע, וחתנו של הגה"ק המהר"י מבעלזא זי"ע, ועיי"ש במכתב ה' שכותב שהגאון"ק אביו וחותנו זי"ע לחמו מאוד נגד עצם רעיון ההתיישבות בא"י עוד טרם שהתפשטה הציונות והמזרחי, ומכ"ש כאשר קמו כיתות אלו שיש ללחום נגדם בכל הכח. יעו"ש]

מסורת אדמור"י בעלז' שלא לנסוע טרם ביאת המשיח

ב"הדרך" והוא דרשת פרידה מבילגורייא'ער רב, אמר שאחיו האדמו"ר מבעלזא אמר שנסיעתו כעת לארץ ישראל הוא על דעת לחזור, והסביר הרב מבולגריי א) משום יו"ט שני של גליות שאינו רוצה להפקיע עצמו מיו"ט שני. ב) שרוצה להיות עם אנשי שלומו אשר עדיין בגולה ונפשם קשורה בנפשו. ג) שעפ"י מסורת בית אבותיהם הקדושים, אין תועלת בהתיישבות בארץ ישראל טרם ביאת המשיח.

(כת"ע הדרך בודאפעסט הוצאה הראשונה י"ג שבט תש"ד עמוד כ"ז)

אז גלינו משם היכול נוכל לה עתה

עוד סיפר זקנינו [הגאב"ד מוואידסלאוו] כי פעם עלה בדעת חסידי זקנו מטשענסטחוב לייסד בא"י ישוב על שם רבם ולקרוא את שמו "עיר שלום". זקנו נכנס אל הקודש פנימה ושאל לעצת הרה"ק מהרי"ד מבעלזא (זקנינו המספר ה' נוכח בשעת מעשה) כשמוע הרב את שאלתו, אמר שהוא מתנגד לקריאת שם זה כי תיבת שלום היא שמו של הקב"ה

אין לנו רק להודיע התנגדותינו ולמאוס בדרכיהם

רב ברכות וכו"ס לכבוד אהובי ידידי ה"ה הרב הגאון המפורסם בשער בת רבים מזה בן מזה כש"ת מו"ה אברהם בנימין שליט"א

אחדשה"ט, מרוב טרדת ימי הבחינה נתעכבתי להשיב לכפנ"ה. והנה כת"ה בעצמו יודע לטוב לנו להיות שב ואל תעשה בזה כי אי אפשר לנו להתאחד ולהתאגד במדינות אחרות, ומה שטוב לפניכם איננו טוב לפנינו וגם במדינתנו לא כל הגלילות שוות, כידוע לכת"ה.

ולנו אין עצה רק להודיע בכל פעם נגד אחב"י את ארשת לבבנו שלא להתאחד עם פועלי און ולמאוס בדרכיהם ועשיותיהם.

והשי"ת יגמור לנו בכל עת לטובה שנזכה תמיד בהרמת קרן תוה"ק והרמת קרן אחב"י בכלל ובפרט.

דברי ידידו דוש"ת ומברכו שיקבל יום החג הבע"ל בכשרות ובשמחה

הק' ישכר דוב מבעלזא

(שו"ת הדר הכרמל, בתולדות המחבר עמ' כ"ט, ועיי"ש באריכות שהמחבר רצה לייסד חברת "מוריה" שע"י חברת ישוב א"י ע"י יראים יכלו להציל ע"י כך מהציונים, לקבל לידם הצעירי הצאן שאו התחיל להתעורר ולהסתער לנסוע לא"י, וע"י זה יפלו בידי חברת מוריה היינו יראים הצעירי הצאן (ואפשר גם כמו שהיראים יקחו בידם הענין של ישוב א"י ויחטפנו מהציונים) ומביא שם מכמה שהסכימו לידו אבל הרה"ק מבעלזא' ישיכר דוב ז"ל, והרה"ק מטשורטקוב ז"ל, והגאון מראגעטשאוו ר' יוסף ראזין ז"ל לא הסכימו לו, אם מצד ההלכה של שלש שבועות, אם מטעם שהציונים נטפלו לזה למצוה של ישוב א"י, לכן צריכין החרדים להניח)

ששאל אותו בענין נסיעה לארץ ישראל וכו' למעשה נכנס ולו התיר לנסוע.

(פרח מטה אהרן עמ' כ"ג)

ע"י ההתישבות באר"י יבואו לחיטוטי שכבי

בספר "היה ואיננו" מאחד מיושבי בעלזא ששנה ופירש ונתפס לצינות, מספר שם המערכות שלחם המהרי"ד מבעלזא נגדם, ובתנ"ד מספר דבר פלא שאחת מן הדברים שנאמרו ע"י מרן המהרי"ד במלחמתו והתנגדותו לרעיון הקמת מדינתם שכולה כפירה נוראה. **שלא ארץ ישראל מלאה ברבבות קברים, והקמת מדינתם וודאי יביא לחיטוטי שכבי נוראים, ובזיון עצמות מתי ישראל.**

(מושיעין של ישראל ח"ד עמוד ע"ז הערה 44)

אהבת ארץ ישראל אין כאן פריקת עול מלכות שמים יש כאן

פעם בא אל מרן איש א' עם בנו אשר התכוון לעלות לארץ ישראל, ובקוויטל ביקש אותו האיש שיגיע למחוז חפצו בשלום. פנה אליו מרן ושאל אותו "רק זה איכפת לך" - "נאר דאס שטערט דיר". וכיצד יתנהג שם, איפוא ידור, ומה עם שמירת שבת ויתר דיני ישראל, כל זה הוא בשלום? ענה האיש בשפה רפה, כי הבן שלו נתפס לאהבת ארץ ישראל. מה, אהבת ארץ ישראל? - בא מרן לידי קפידה - "לך לבית המדרש שלי ותמצא שם בחורים יושבים ועוסקים בתורה, בלב כל אחד ואחד מהם יש יותר אהבת ארץ ישראל מאשר באלף ציונים", "אין כאן אהבת ארץ ישראל", אלא רוצים להתפרק מעול תורה ומצוות, עבדא בהפקירא נחא ליה. - בצורה שנוסעים הציונים לארץ ישראל, הבעטים בתורת ישראל, ועושים מעשים אשר לא ייעשו, לזה אתה קורא אהבת ארץ ישראל? אהבת ארץ ישראל קשורה באהבת הבורא ואהבת התורה, ואין להפריד ביניהם.

(אדמו"ר בעלזא עמ' רנ"ב, וע"ע בספר שיח זקנים (עמ' קע"ט - ק"פ) מובא סיפור ממוהר"ר חיים יעקב האראוויטץ בשם מחותנו הגה"ק מצעשנינוב זצ"ל מה שדיבר המהרי"ד בחריפות נגד העליה לאר"י והחלוצים שעוסקים בזה)

חלק ג'

על הציונות והמזרחי

נודע שהרב דשינאווע ובעלו נ"י נתנו בקולם על הרעיון הזה לכבות גחלתו טרם יהיה לאש אוכלת. איזה רבנים ברוסיא אשר התיצבו בשורה בין הכת הנזכר נשאר גלמוד. כמנודים ונדחים חוץ לפרגוד.

(תל תלפיות שנכתבה תחת ביקורת הגה"צ ר' ישעי' זילברשטיין ז"ל אב"ד ווייטצען)

ואי אפשר להיזהר מלהזכיר את העיר בשמה במקום שאסור להזכיר את שם הקודש, במעמד זה עמד גם בנו של הרב שנקרא בשם שלום, הראה עליו האדמו"ר ואמר, הוא, הלא נולד ביומא דהילולא של זקני, וכונתו ה' דלולא זאת גם הוא לא ה' קורא את שם בנו שלום מטעם הנ"ל.

אח"כ אמר לעצם השאלה של לעשות ישוב שם, "הנה מה שגלינו מארצינו הוא בעוון שלא יכולנו לשמור מצוות התלויות בארץ כדבעי, ואם אז לא יכולנו, היכול נוכל לה עתה, אתמהא", ובזה פטרו לשלום.

(אלה תולדות, בריש ספר ירבה תורה)

טוב מאוד שאתה גר בקראקא ולא בין הפושעים בא"י

סיפר רבי משה מרדכי מלעלוב שה' אצל הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא בהאלאשיץ, כששאל אותו ווער זענט איר, ובנו מהר"א ענה זהו בנו של האדמו"ר רבי שמעון מארץ ישראל, והיכן גר רבי שמעון עתה, שואל שוב המהרי"ד, ובנו מהר"א ענה בקראקא, **טוב מאוד, קרא המהרי"ד, קראקא היא עיר של יראים ושלמים, טוב מאוד שעבר אליה, ולא גר עוד בין החלוצים הפושעים בארץ ישראל,** ר' משה מרדכי כאב לו באומרו המהרי"ד זה, אבל במשך השבת כיבד אותו מהרי"ד מאוד וכל פעם קרא לו, "דער ארץ ישראל בחור" ובזה נח דעתו.

(משה עבד ה' עמ' נ"ח)

התנגד לכל מי ששאל אותו בענין זה

אחר פטירת רבו המובהק (הרה"ק מבלאזוב זצ"ל) רצה לנסוע לארץ ישראל ולקבוע דירתו בעיה"ק ירושלים, ורצה שאחד מצדיקי הדור יסכים לזה. ואז ה' אחד מרבותיו עוד בחיים, ה"ה הגאון הקדוש רבי ישכר דוב רוקח זצ"ל מבעלזא, ונסע אליו לקבל הסכמתו וברכתו. והגם שחסידי בעלזא המקורבים ביותר אמרו לרבינו שלא יכנס בענין זה להצדיק, כי לא יסכים לזה כי עד עכשיו התנגד לכל מי

הרב משינאווע ובעלזא מרעישים נגד רעיון הציוני

הרבנים המחזיקים במעוז הש"ע עמדו מרחוק. כת החסידים אשר המה אדירים לעת כזאת במספר וגם במנין, משליכים נפשם מנגד לכפוף קומת הרעיון ומאמיניו הלא

הקנאות של חסידי בעלזא

העתק מתוך א' כתבי עת הציונים שמספר האיך שחסידי בעלזא לוחמים נגדם בתוקף ועוז:

חסידות. בתשעה באב ישבו ציונים אחדים בחצר בית קברות בקראקא, לקבץ נדבות לקופתנו הלאומית. פתאום בצבצו כמו מהאדמה בחורים שובבים חסידי בעלזא וזרקו עפר ואבנים עליהם וגם חטפו בחזק יד את העלים הכתובים בשפת עבר ויקרעו בשצף קצף, והאיש אשר השליך מטבעות להקופה כנוהו "שקץ" "פושע ישראל", הציונים הפיצום. אך מיד נגשו עוד חסידים למאות ובראשם חצוף נודע וישליכו אבנים ויעפרו עליהם ואת אחד מהם פצעו עד זב דמו. והרעש היה כל כך גדול עד כי נזעקו אנשים רבים מהרחובות הקרובות ופרידו בין בעלי הריב ואז נאלצו הציונים לשוב לביתם.

אחד הציונים

(כת"ע "המצפה" הציוני גליון פ' עקב תרס"ח העתק מקורי נמצא בקו' "בעלזא בתפארתה" ובס' "על גאולתנו" עמ' 360)

היו מחפשים פושע ישראל ללחום נגדו שלא ישתכח תורת מחאה

בימים ההם ליד העיר בעלזא היה ישוב פאטריעטש שדרו שם חסידים בני עליה, והיה מרגלא בפומיה של חסידי בעלזא שהם מחפשים איזה פושע ישראל שידור שם כדי שיוכלו להתבדל ממנו, עיי"ש.

(מובא בספר ומושה היה רועה (ח"ד עמ' פ"ה) מתוך דרשת כ"ק מרן אדמו"ר בעל ברך משה זי"ע (בדרשה ו' שבט שנת תש"מ) והאריך שם עוד מה שזוכר את גודל המלחמה נגד הפושעים שהתנהגו בבעלזא)

קנאתו נגד הציונים ממש עלה לו לנפשו

מסופר, שבשנתו האחרונה השתתף רבינו הק' באיזה שמחת חתונה, שם היו גם כמה מעסקני הציונות ושרו את השיר "התקוה", רוחו הק' של רבינו הק' נסערה למשמע השיר על ידי הציונים המושחתים ובער בו חרוננו,

(קונטרס כ"ב חשוון עמ' פ"ט, ועיי"ש עוד מש"כ שמוש נחלה מזה), ובספר שיח זקנים מובא בשם הרה"ג ר' יוסף שטייכל (בעלזער) שנצטער מאד מזה, ואמר ע"י הנערים הללו הלבין זקני, "די בארד האט ווייס געמאכט די יונגאטש..."

הם המאיסו את בני ישראל אצל האומות

פעם התבטא רבינו הק' על הציונים ואמר בלשונו הקדוש: "זיי האבען אונז פארמיעסט ביי די אומות".

(קונטרס כ"ב חשוון)

כיון שיש לו קופסת הציונים בוודאי הוא מלא אפיקורסות

שמעתי מכבוד הרה"ג מהר"מ זצוק"ל אבד"ק בילגרייט יצ"ו, דבר פלא מאביו הרה"ק מו"ה ישכר דוב זצוק"ל מבעלזא, היות שדרך הרה"ק הי' שלא אמר לשום אחד מהשואלים עצת קדשו בעניני שידוכים שום דיעה, אך פ"א בא לפניו חסיד א' מפרעמיסלא ונתן פתקא כתוב בה שהציעו לפניו שידוך עבור בתו עם איש אחד מפרעמיסלא ג"כ מאנ"ש של הרה"צ והנם אוהבים זא"ז וגם הבחור המשובח הוא מושלם בכמה מעלות ובן תורה, אכן שמע שזה זמן מה שלקח לביתו קופסא של הקק"ל הציונית. אבל כתב להלאה שגם בתו איננה מכל כבודה בת מלך פנימה, והבחור שהוא רק למדן בלא ידיעות חכמות החיצוניות לא תתרצה, ככה רצה להחליש את הרושם שעשה על הרה"ק דבר הקופסא, אבל לפלא, כאשר הרה"ק קרא את הפתקא ובא למקום שאלת הקופסא תיכף הפסיק מלקרות, והשיב לו א"כ מה תשאל, הלא עבר בזה על דעת חכמי וצדיקי דורנו שליט"א, ואיך תעשה שידוך כזה...

[ועיי"ש באריכות שאח"כ נתברר שהבחור כבר היה אז מחלל שבת רח"ל וכשנודע הדבר בא הרב מבולגוריי אל אביו הרה"ק מבעלזא להגיד לו זאת]

והשיבו אביו: "תדע שידעתי בודאי שבלתי אפשר ליושב על התורה ועבודה לקחת קופסת החפשיים אשר חכמי וצדיקי דורנו שליט"א אסרום, וכיון שלקח קופסא שלהם ידעתי נכונה שכבר הי' מלא אפיקורסות ר"ל מקודם", וביקש מהר"מ שליט"א להחסידי שהעיד זאת לפניו שידוע כ"ז להאיש אבי הכלה וממילא יבין תשובת מכתבו, השי"ת יציל אותנו מהתחבר לרשעים ויקיים בנו כל הבטחות וברכות הצדיקים, אכ"ר".

(בן לאשרי, ברכה משולשת פ' חיי שרה, מקבילות הלולאות (סיפורים) דף שמ"ט, ובמהודרת תשנ"ט הוא בח"ג סי' ס"ה, עמ' מ"ה - מ"ז)

לא רצה ליכנס לשלחן עד שיצא הרב שהיה עם המזרחי

פעם אחת לא רצה ליכנס בליל ש"ק לשלחנו הטהור, מפני שהי' מיסב שם א' מקרובי שנמנה על רבני מזרחי, (והלה הוצרך לילך למשם, ואז נכנס לשולחנו). - (קונטרס מפי דודי, שיחת חולין של הגה"צ ר' משה קליערס זצ"ל מטבריה).

אז אמר מרן זצ"ל: "אילו היה בא אלי אדם שלבוש בלבושי מאדערן, וזקנו מגולח, לא הייתי מוכרח כ"כ לעשות כן, אבל היות שבא בלבוש חסידות, עטור בזקן ופיאות עשיתי זאת שלא יאמרו שחרדים (ובעלזא) מקרבים ל"מזרחי".

המזרחיים מסוכנים יותר מפני שפושטים טלפיהם להראות כשר אני

מרן חשש בעיקר מפני "הדתיים-הלאומיים" שנתפסו לציונות, ואמר שיותר סכנה ליהדות הוא מה"מזרחי" מאשר מאלו שעקרו מקרבם את הדת בגלוי. כי אנשי המזרחי דומים לחזיר, כשיהודי חרד רואה חזיר הוא מקיא, מה שאין כן בכל בהמה טמאה אחרת. וזה על שום מה, מפני שחזיר פושט טלפיו ומראה שיש לו סימנים של בהמה טהורה. וכך הם אנשי המזרחי מראים טלפיהם הכשרים ובשם התורה פועלים נגד התורה, ועל כן יש להיזהר מפניהם ביותר.

(אדמור"י בעלזא עמ' רנ"א)

כל דרשת "כל נדרי" היתה להתרחק מהציונים והמזרחיים

פעם בליל יום כפור, כשכל אלפי החסידים התצמצמו בבית מדרשו והכינו את עצמם ל"כל נדרי", רוח קדושה שרר בבית המדרש, איש לא הרהיב להוציא הגה מפיו וכל הפיות היו פתוחים לשמוע מאת הרבי דברי התעוררות ליום הדין, עלה הוא ז"ל על הבימה ויקרא מעל" בקול גדול: "שאסור להתחבר עם הציונים והמזרחים וכל כת דילהון, ולא יותר, אלה היו כל דברי המוסר לשבירת הלב לפני תפלת "כל נדרי".

(קול ישראל, ח' סיון תרפ"ו)

מדי יום יום מדי שבת בשבת הזהיר

הוא הצטיין בעיקר בעמידתו על המשמר, בחן וברר את כל התנועות השונות שהתעררו בזמנו, מתנגד גדול ה' להתנועה הציונית עד יום מותו, יום יום ה' מזהיר את חסידיו שנהרו אליו מכל קצוי תבל שלא ישלחו ח"ו בהתקרבות או אפילו באהדה לתנועה זו, בכל שבת בסעודה השלישית, בשעה שדרכם של כל האדמורי"ם לדבר בדברי תורה ומוסר לפני החסידים, ה' אחד העקרים שעלי' יסובבו דבריו, הציונים והמזרחים, אחד לאחד ה' מפרט את כל האסורים שישנם בתנועה זו ובהתחברות אלי'.

(קול ישראל, חשוון תרפ"ו)

דעתו על הצהרת בעלפור

כשיצא הצהרת באלפור לעולם, קם רבינו מבעלז ז"ל והכריז: אוי לו לעם ישראל מהצהרתו של בעל-פעור.

(מרא דארעא ד'ישראל ח"ב עמ' פ"ד)

עוד אמר אז מרן זצ"ל לאותו רב מזרחי, כשאותו רב שאל למרן, מה החסרון במזרחי הלא הם שומרי תו"מ, שאלו מרן רבינו, למה קוראים את הכת שלהם "מזרחי", ולא ידע להשיב. אמר רבינו, אני אגיד לך את הטעם, כי אמרו חז"ל (בבא בתרא כ"ה ע"א) שהשכינה במערב, והם כנגד השכינה.

(מובא בספר אדמור"י בעלזא ח"ג עמ' רנ"א, וכן הובא בעוד כ"מ, ונתפרסם בשעתו בכת"ע "דער יוד", ד' קרח תרפ"ב, ובס' עזר בקודש עמ' רס"ו מובא שהרה"ג מוה"ר ישי העכט ז"ל רב דחסידי בעלזא בויליאמסבורג סיפר זאת לפני רבינו ורבינו ביקשו שיספר עובדא זו לפני הציבור)

לא אשב בשולחן עם מי שקיבל בביתו מזרחיסט וכיבדו בטיי

סיפר הרב הגה"ח מוהר"ר אשר שוועבל ז"ל (ה' ת"ח גדול ומחסיד קדמאי והרביץ תורה בישיבת נייטרא במאונט קיסקא, ויש הרבה ענינים לכתוב אודותיו ואכמ"ל ונשארו אחריו כששים כרכים כת"י ונדפס ספר אחד בשם "ולאשר אמר") שנסע פעם מווינען לבעלזא על שב"ק ושלחו עמו אנשים הרבה פתקאות עם פדיונות כנהוג (ומשום זה ה' לו קרבות אצל הגבאי ר' אהרן יושע ע"ה וה' לו מקום בראש השלחן) ובליל שב"ק אצל עריכת השלחן ה' מעשה נורא שהה"ק הרב מבעלזא ה' לו זמן קבוע בשעה שמונה שהופיע בכל שב"ק אצל השלחן ואז לא הופיע, וה' לפלא בעיני כל, וברבע שעה אחר שמונה נכנס הגבאי והלך בראש השלחן ולחש איזה דבר באזנו של רב אחד עם הדרת פנים שישב הג' או הד' בראש השלחן, ונשתנה צורתו לכמה גוונים ועמד ממקומו ויצא מביהמ"ד, ותיכף אח"ז נכנס הרב מבעלזא ושוב לא נתראה הנ"ל בכל השבת. ואחר שבת שאל ר' אשר את הגבאי ר' אהרן יושע הנ"ל ע"ז, והשיב לו שהנה הרב הזה הוא רב באחד מן העיירות בגאליציה והוא מחסידי בעלזא, ואז ה' בחירות להפארלאמענט בפוילן והמזרחי ה' להם קאנדידאט אחד שהעמידו להפארטיי שלהם ונסע בעיירות לעשות פעלים למעמדו וה' בעיירה של הרב הנ"ל וקיבלו הרב בביתו וכיבדו בכוס טיי"י ואמר לו שח"ו בודאי לא יעמוד עמו כי הלא אני מחסידי בעלזא. ואמר ע"ז הרב מבעלזא בלה"ק: "שעם ר-ש-ע שקיבל את הקאנדידאט של המזרחי וכיבדו בכוס טיי"י לא אשב בשולחן" וצוה לשלחו.

(קובץ ניצוצי אור גליון ב' עמוד כ"ו, מפי הה"ג ראי"ל שליט"א ששמע ממנו בדיק שבזה"ל אמר הרב מבעלזא, וגם שמענו מעוד תלמידיו מנייטרא. מובא גם בספר ומשה היה רועה (ח"ד עמ' ס"ה) מהרה"ג ר' אלימלך לאנדא שליט"א ששמע זאת מר' אשר ז"ל)

בכוונה טובה אי אפשר לה שלא תהרוס את האמונה והדת.

("העתק מקורי" מכת"ע מחזיקי הדת מכל המאמר הזה מובא בספר "על גאולתנו" עמ' 365 - 364 וכתוב שם בשולי הגליון "נבקש להדביק העלה הזה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות")

נגד הר' קוק ומעשיו הנפשעות

בקונטרס קול גדול (ירושלם) ובס' "צבי חמד" (ניו יורק, תרפ"ו) מובא מכתב שכתב בנו של כ"ק אדמו"ר רשכבה"ג מרן מבעלזא זצ"ל הכ"מ לבחור אחד ששאל את פי אדמו"ר זצ"ל אם יסע לארץ ישראל ואדמו"ר זצ"ל השיב ע"י בנו, בזה"ל:

"וידוע דהרב דשם מירושלם ושמו קוק ימ"ש הוא רשע גמור וכבר טמא כמה צעירי עמנו ע"י מצודתו של חלקת לשונו ובספריו הטמאים... וד' יזכנו ויעביר רוח הטומאה מכל נפוצות עמו ונוצה לעלות לציון ברנה, וכשנוכה שיהי' עת רצון מהשי"ת ולא עתה על ידיהם, יותר אין לי עוד לכתוב, דברי ש"ב המצפה להרמת קרן ישראל ותוה"ק. (מקום החותם)".

(בית ועד לחכמים, תמוז תרפ"ז, ומובא במושען של ישראל ח"ה עמ' רפ"ט בהערה י"ח, ושם הובא שזה הי' מכתב מהגר"צ מבלוגרייט זצ"ל)

הרה"ג מו"ה ר' צבי הירש יאיר זצ"ל, בעל חמודי צבי, אחר המלחמה גר באמריקע, הי' מחסידי קאצק, והי' רב בעיר ריוויץ, פלך לובלין. בעיר זה הי' הרבה חסידי בעלז, וע"כ נסע כמה פעמים לאדמו"ר ר' ישכר דוב מבעלז זי"ע, וסיפר כמה פעמים, שפעם כשטייל עם הרה"ק ר' ישכר דוב זצ"ל, אמר הרה"ק, "קוק ימח שמו", והוא התפלא שהרה"ק וגדול בישראל יאמר כזה. וכל פעם כשהרה"ג רבי צבי הירש זצ"ל סיפר זאת הוסיף שחידוש הוא לו שהרה"ק ר' ישכר דוב יאמר כך.

(מפי ר' יעקב יארדינסקי נ"י, מובא במשכנות הרועים ח"ג (עמ' א' פ"ב) ועי"ש עוד סיפור (בעמ' א' פ"א) כע"ז שאמר בקול רם "קוק! קוק איז א אפיקורס" בשם הרב ערטנער שהיה רב בלאס אנדזשעלעס ואח"כ גר בנתניה ששמוע סיפור זה מפי בעל העובדא)

חלק ד' על האגודה ופעולותיה

אחדשה"ט שמוע שמעתי אשר רוצים ליסד בעיר לבוב סימענאריע, ומכנים שמה מתיבתא, בכדי להטעות את אחינו בני ישראל, ואחזתני פלצות ובעתה שלא ילכדו ברשתם ח"ו את צעירי בני ישראל, לכן הגם שכל איש אשר יראת ה' ואהבת התורה בלבו יודע ומבין מעצמו שהיא השחתת התורה והיראה ח"ו, עם כל זה הנני מוכרח להודיע לאחינו בני ישראל היראים בכל אתר ואתר שלא יקחו ח"ו חבל בזה, ואדברנה כל איש ישראל מחויב לטכס עצה בכל כחו

הכת"ע "מחזיקי הדת" ניהלה תמיד מלחמה נגד כתות הציונות והמזרחי

השקפת כת"ע "מחזיקי הדת" היתה מונחת לפי דעתו האיטנה של רבינו הק' [מרן מהרי"ד זי"ע]. ובעת נתייסדה שיטת הציונות הקלוקלת יצאו כל גדולי ישראל בקול קורא נגד הציונות במכתב שנתפרסם בכ"ע מחזיקי הדת, ומאז היה המכ"ע מתקיף בכל עת את שיטתם הפסולה של הציונות.

(קונטרס כ"ב חשון עמ' ק"ב)

בשנת תרפ"ד נתפרסם "קול קורא" בכ"ע "מחזיקי הדת" נגד המזרחי והציונים, עליו חתומים יותר ממאה אדמו"רים וגאונים וצדיקים מכל רחבי אונגארין

(נדפס בכרך ג' במשכנות הרועים מדור הקו"ק).

כהנה וכהנה היו פרסומים והכרזות רבות על דפי כת"ע מחזיקי הדת מדי פעם בפעם בגנותה של הציונות וגרורותיה אנשי המזרחי.

ב"גילוי דעת" שעליו חתומים "שלומי אמוני ישראל ממדינת רוסיא" נאמר בין הדברים:

אחינו שלומי אמוני ישראל חזקו ונתחזקה בעד עמנו ותורתנו לעמוד בפרץ, לא בחיל ולא בכח גם לא בטענות ובווכוחים עם הציונים והמזרחים יחד, שאין אנו רשאים להתווכח עמם כלל, כי אם בעמידתנו בדעה חזקה שלא ליתן את הרעיון הציוני המזרחי המשחית לבוא אל בתינו להתרחב ולהתפשט יותר בזה שנפרסם ברבים בדיבור ובכתב את הדברים והאמת הללו.

שהציונות בעצמה מיוסדת על ההכחשה בהשגחת ה' יתברך,

בעיקרי שחר ועונש ובביאת הגואל, והלאומיות הדוברת בה אינה אלא התמלאות מחרבנה של הדת הקדושה ובאמונה בה' ובנביאיו ובחכמי התורה שבע"פ הקדושים, ולפיכך גם אילו יצוייר שתתנהג על ידי יראים ותיקים

מחאה נמרצת ממרן מהרי"ד זיע"א נגד ה"מתיבתא" שהקימו ה"אגודה"

בעזה"ת מארינבאד

רב שלום וברכה לכבוד היראים, הנכבדים הגבירים החסידים המופלגים ממדינת גאליציא שיחיו כל אחד בשמו יבורך.

הזה בודאי מה טוב ומה נעים וכו', הכי ע"י שיש מקומות בעוה"ר שנתרשלו קצת בלמוד הוה"ק יתקנו תקנות כאלו ח"ו להרע ולהזיק לאלו אשר מחזקים בתורה ויר"ש להחזיק ולהדריך את בניהם בדרכי אבותנו הקדושים הישנים.

וכן ח"ו כשיתפרסם הדבר בשאר מדינ' ומדינות פולין שברוסיה וכדומה אשר מנהיגים כולם את בניהם תל"ת לתורה וליר"ש בדרך הישן, בודאי סכנה גדולה להם כשיראו שהדבר מוסכם ח"ו מן מפורסם שבדור, ובפרט באה"ק תו' אשר זה רבות בשנים שפריצי עמנו נטו כל כחותיהם לעשות חדרים מעורבים בשאר למודים ופזרו הון רב על זה ותל"ת כל אחב"י דשם עמדו לנגדם בתשות כחם ודמם להציל צאנם מיד בולעם, וכעת איזה מענה יה' בפייהם נגד מתקומיהם.

אכן באמת גם באלו המקומות שצריכין חיזוק לתורה וליר"ש ג"כ צריכים לחפש עצות ודרכים אחרים איך לחזקם לתורה וליר"ש, כי מזה אשר יתבולל תוה"ק עם שאר לימודים אין לקוות להיות נושעים עי"ז, ואדרב' אם יש עוד שם איזה בע"ב ירא השם ונערי בני ישראל אשר נצוצי אש הקדוש' בוער בהם, בודאי ח"ו יתקלקלו עי"ז, וגם כמו שא"א להטות שמים לארץ כן לא יוכל איש להרהיב בנפשו עוז ליתן עריבתו שיהי' בכל מקום מורים בלתי זריקת מינות ר"ל, אמנם אפי' אם יהי' בנמצא אחד מני אלף מורה כזה שלא נתגאל במינות, ג"כ א"א כלל לעלות על הדעת לצרף שניהם יחד.

ודבר כזה א"א כלל, אפילו להביא להתייעצות לפני איזה אסיפה והתוועדות, כמו שא"א לעשות התייעצות להתיר שאר איסורי התורה המפורשים, יען כי נגלה לעין כל את גודל הסכנה המרחפת בזה לזרע עם קודש, ובפרט שכבר נמנה ונשנה ונגמר ונבחר לפני הגדולים והגאונים והצדיקים שלפנינו זצ"ל. כי היא היזק ברור לתוה"ק והוי ממש כמו דבר הנאסר במנין שאין כח ביד בי"ד וכו', לכן צריכי' לחפש דרך אחרת איך לחזק את הדת ולמוד תוה"ק באופן שדרכו בה אבותינו הקדושים, ולא לבנות בת' חדשים, וכמבואר ברמז בדברי הש"ס 'במות ס"ג ע"א, טום ולא תשפוך שפיץ ולא תבני' שכל העוסק בבנין וכו', וכמביא ברש"י ז"ל שם שצריכין לחפש איך לתקן את הישן ולא לעשות חדשות.

דברי הדוש"ת והכותב למען כבוד תוה"ק ולמען לא יסחבו צעירי הצאן לבלע מהם כל קודש ח"ו, וד' יעזרונו שנזכה במהרה לראות בהרמת תוה"ק והרמת קרן ישראל.

מנאי ה"ק ישכר דב מבעלזא

(נדפס בקונטרס דרכה של תורה עמ' ע"א ובתיקון עולם ס' פ"ו, ומבוא גם בספר לקט אמרי קודש בתשובות ומכתבים)

שאל תפיק זממם, ומצוה להודיע לכל הגדולים והצדיקים ממדינתנו שיחיו, וגם לאותן שעדיין נדדו במדינות אחרות, שכולם יצעקו מרה ויפרסמו דעתם לאחינו בני ישראל היראים שלא יתנו אוזן קשבת להמסיתים מנגדי תוה"ק, וכל אחד מישראל יסוג אחור מזה.

והשי"ת יעזור שנזכה כולנו לגדל בנינו לתורה וליראה בדרכי חז"ל, וכאשר קבלנו מאבותינו הקדושים דרך לימוד התורה והיראה, נזכה במהרה לראות בהרמת קרן תוה"ק והרמת קרן אחב"י בכלל ובפרט, ויזכנו לראות במהרה בנחמות ציון וירושלים תובב"א.

דברי המברכ בכ"ט

הק' ישכר דוב מבעלזא

(תיקון עולם ס' מ"ה, ועיי"ש בסימנים הראשונים הא"ך שהגה"ק המנח"א ממונקאטש ז"ע הרעיש על האגודה בענין ה"מתיבתא", מכתב זה מובא גם בספר לקט אמרי קודש ב'תשובות ומכתבים' עמ' קנ"ד, ובס' אנציקלופדי' לחכמי גאליציע ח"ד עמ' 875 מובא העתק מקורי ממודעה זו שנתפרסם ובשולי העמוד כתוב באותיות גדולות "מצוה על כל איש ישראל למחות נגד הסעמינאר הזה")

מחאה נמרצת ממרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע על התערבות לימודים זרים בחינוך

הנה כאשר בא למשמע אוזניו שיהי' התוועדות בעירכס פ"ק, קוינו לשמוע תקנות ועצות עבור טובות זרע קודש אחב"י, אמנם כאשר הגיעו לפני הקול קורא הנדפס בהעתונים, ראיתי כי הי' כשגגה היוצאת מלפני השליט ממש שבץ אחזתני חיל ורעדה אחזוני קור וחום נתמלא גוי שני ימים מעל"ע שלמים, בראותי כי עלה על רצוני' לאחד ח"ו תוה"ק עם לימודים אחרים, וכל פריצי עמנו שבכל עיר ועיר שונאי תוה"ק בעוה"ר וכל העתונים אשר המה ללא תורה וללא יראה כולם ששים ושמהים לקראת הרעיון הזה.

וכבר זה ערך חמשה ועשרים שנה שעלה ברצון רשעי ישראל לדרוך בדרך הזה לעשות חדרים כאלה, וכל הגאונים והצדיקים כלם צעקו חסם שזה יגרום ח"ו היזק גדול לצעירי זרע ברך ד' לבלע מהם כל קודש ח"ו, ובאיזה מקומות מדינת אונגארן אשר זה כעשרים שנה שהלכו בדרך הזה לחבר יחד תלמוד תורה עם לימודים אחרים, ודמו בדעתם שעשו זאת לש"ש, כבר נראה ונגלה לעין כל את אשר יצא מהם, והמה בעצמם מתחרטים על זה. וכל המקומות אשר לא הלכו בעקבותיהם, תל"ת ניכר לכל את צעירי זרע ברך ד', ואנחנו צריכים לפחוד ולדאוג עבור הרוב מדינתנו אשר תל"ת הבכנ"ס והבמ"ד מלאים תורה ויר"ש, ובע"ב מתחזקים בכל עוז לחפש מלמדים יר"ש למסור את בניהם תחת השגחתם ולמודם, ולהשמיעה הזאת להתבולל תוה"ק עם לימודים אחרים ח"ו, יתקררו מחמימותם באמרם אם מפי מפורסמים שבדור יצא הרעיון

שלום וברכה וחיי נחת לכבוד ידינ"פ וכו' הרב הצדיק המפורסם רבים ילכו לאורו וכו' כו' אבד"ק מונקאטש שליט"א

אחדשת"ה הנני להשיב וכו' ואודיעהו כי הייתי בהאלעשיץ ואמר לי הה"צ שי' מבעלו משם ע"ד האגודה כי הסתדרות הבנות (חבצלת או ישרון או חדר אינזירען הוא מאוס מאוד (בזה"ל פאסקאצווע) וכן כיוצא על פרטי' אמר רע ומר ואמרתי לו (מהאגודיסטען) אומרים בשמו להיפך ענה ואמר לי בזה"ל: איהר זאלט זאגן פין מיינעט וועגען בתורת עדות עכ"ל והנני ראיתי במכתבו דהד"ג שעלה קצת מורך בלבבו, שלא כדרכו, לזאת אודיע לכת"ה שליט"א שאפילו "היושבים" שם אומרים שהרב ממונקאטש זכה ומזכה את הרבים בזה והי' שוכט"ס וכו' ואקצר מפני טרדת עש"ק.

ידידותש"צ בלוג"ח

חנה האלברשטאם אבד"ק קאלעשיץ

(תיקון עולם, סימן מ"ה)

עדותו של הגה"ק הרש"ב מליובאוויטש על התנגדות מרן מהרי"ד להאגודה

והבעלזער (האדמו"ר ר' ישכר דוב ז"ל) הוא מנגד לכל ענין האגודה.

(אגרות קודש מהרש"ב מליובאוויטש וצוק"ל, מכתב שע"ג, אד"ר תער"ג)

היה מדבר באש להבה נגד האגודה

וגם באו חסידים שהי' בחג השבועות בבעלו באש להבה נגד האגודה.

(מתוך מכתב הגה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא וצוק"ל אב"ד אונגוואר, תיקון עולם סי' ע"ח)

כל הארגינעזאציען אסורים אין חילוק הציונים או אגודה

אבל התירוץ פשוט כי מחמת שהעולם אינם שומעים מה שאומרים הת"ח והצדיקים כי זמן רב אשר צווחו הצדיקי הדור על הארגאניזאציען, אין חילוק הציונים או האגודה, ועתה נדפס קול קורא בשם קול ישראל מהגה"ק מבעלו שצועק ככרוכיא על הארגאניזאציען ומה שנותנים שקלים שהמה שקלי המן להשמיד ולהרוג ח"ו את היהדות וכו', וע"כ אם ישמעו לקול הורים ומורים אז יהי' להם הכח לבטל הגזירות.

(עלה שמואל פרק אבות עמ' ע"ד)

דחה טענת אנשי האגודה שעושים כן בכדי ל"הציל" הצעירים מההשכלה

ומהראוי להעתיק בענין זה מס' מושיען של ישראל (ח"ד עמ' פ"ג) וז"ל, הגה"צ מהר"א מפאלטישאן זצ"ל [שנתגדל בצעירותו בבעלזא בצל דודו הרה"ק מהרי"ד זי"ע] סיפר פעם לפני רבינו ז"ל שזוכר, כשהי' הרעש בענין "החדר הכללי" שכמה רבנים ואדמו"ר"ם מהאגודה ייסדו באסיפה בטשערנאוויץ, אשר בו הכניסו לימודי חול בתלמודי תורות ועוד שינויים בחינוך תשב"ר, והה"ק מבעלזא זצ"ל הרעיש מאוד ע"ז, והדפיס מכתב גלוי במחאה חריפה נגדם (נדפס בס' תיקון עולם), ואז באו כמה שלוחים אליו לשכך חמתו, וטענו שתיקנו כן כדי להציל את הדור הצעיר שלא יפלו ברשת המשכילים, ולא ילכו לרעות בשדות אחרים ללמוד שם חכמות חיצוניות, וע"כ תיקנו שיהי' זה בחדר של תשב"ר שיהי' הכל על טהרת הקודש, וענה להם הה"ק מבעלזא זצ"ל ידוע שיש כמה מדריגות בקדשים, קדשי קדשים, קדשים קלים, תרומה על טהרת הקודש, חולין שנעשו על טהרת הקודש, אבל מעולם לא שמענו מטומאה שנעשה על טהרת הקודש, וזהו מה שאתם עושים עם הכנסת חכמות חיצוניות בחדר תשב"ר, הרי זה טומאה על טהרת הקודש. ורבינו ז"ל נהנה מאוד מזה וקלסי', ואמר בחיוך למקורביו, הנה הרב מפאלטישאן מספר לנו סודות "מן החדר".

קנאי ותיקיף ועמד מנגד לאגודת ישראל

כל שהכירו מחסידיו או מיריביו התרשם מאד מאישיותו. גבוה וחסון, פניו מביעות חכמה ופקחות, ועיניו חדות וחודרות. נחשב מנהיג מוכר ליהדות החרדית בגליציה, ובא כוחה כלפי השלטונות. לחם בעוז בחוקים ובתקנות שרצו המשכילים להעביר, ונאבק בכל כוחו לשימור דרך היהדות המקורית. בפגישתו עם מושל גליציה והוא התרשם שלפניו דמוות בעלת שיעור קומה, והסיר את חובת הבחינות לרבנים. בקי בהויות העולם, ובנפתולי סבכי המדיניות והמפלגות. שתדלן לטובת הכלל, קנאי ותיקיף לקדשי ישראל. עמד על המשמר לכל יכניסו שינויים בסדרי החינוך, לחם בתנועות הציוניות למיניהן, ונאף עמד מנגד לאגודת ישראל". בידדות עם גאוני הזמן וצדיקי הדור. בנסיעותיו בקיץ למרחצאות, היה פוגש שם רבים מהם.

(אנציקלופדיע לחכמי גאליציע ח"ד עמ' 876)

עדותו של הרה"ק מקאלישיץ על דעת מרן מהרי"ד מבעלזא בדבר ה"אגודה"

ב"ה, עש"ק ויגש אליו, רישא יצ"ו

מכסים, עיין בסנהדרין דף ק"ה ע"ב, ובזכות זה נזכה לביאת גואל בבאכ"ר.

(ע') "העתק מקורי" מזה בקונטרס בעלזא בתפארתה, ובספר "על גאולתנו" עמ' 362)

בטוח אני שאביי ורבא אין להם שייכות אתם

זכורני כשמרן רבינו הק' מסאטמאר זי"ע שהה בעיירת שולץ [במדינת שווייץ] כשחזר מארה"ק בשנת תשי"ט, הייתי שם בבית רבינו, והרה"ח ר' בנימין הערש בערקאוויטש הי"ו שימש אז בתור משב"ק, ור' בנימין הערש נסע לבקר את חמותו שהתגוררה בעיר מאנטשעסטער, ושם היה חסיד ישיש בשם הרה"ח ר' וואלף דרענער ע"ה שהיה חסיד בעלזא ונסע הרבה להסתופף בצל הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, וכשפגש את ר' בנימין הערש אמר לו אספר לך עובדא ותספר את זה להרב מסאטמאר כי זה יגרום לו קורת רוח מרובה.

וסיפר שפעם כשהיה אצל רבו הק' המהרי"ד זי"ע המתין בין הנאספים להכנס אל הקודש פנימה בקוויטל ופ"נ, וביניהם היו שני אברכים מחסידי בעלזא שבאו להפרד מהרה"ק, והם היו רגילים ללמוד בביהמ"ד שנתייסד ע"י אגודת ישראל, ונודע דבר זה להרה"ק מבעלזא ועוד לפני שנכנסו אל הקודש ראו שהרה"ק מקפיד מאוד ואורייתא קא מרתחא ביה, כי היה סימן מסור לחסידיו שהרה"ק מנענע בהקאלפיק כשהוא מקפיד על איזה דבר, וכשהם נגשו שאל אותם הרה"ק מה הם עושים ואיפה לומדים וכשאמרו שלומדים בביהמ"ד של אגודת ישראל, אז צעק הרה"ק: די אגודה! איך בין מאמין באמונה שלימה אז אביי ורבא האט מיט זיי נישט קיין שום שייכות, ע"כ תוכן הסיפור.

[נפלאים מעשיך (עמ' שני-שנ"ט, סיפור זה הובא גם באום אני חומה פ' וארא תשכ"ד עמ' קמ"א, ושם הובא שאמר [מהרי"ד זי"ע] בזה"ל איך בין דיר מוחל דיין דארט לערנען איך וויל עס מער נישט הערן פון דיר, ע"כ.]

בכל מוצאי יו"ט הכריזו להתבדל מציונים המזרחי ו"האגודה"

בכל מוצאי יו"ט הכריזו בבעלז בשם האדמו"ר שלא להתחבר עם הציונים והמזרחי ו"האגודה".

(מכתב התעוררות עמ' ק"ח, וכ"כ בספר זכר חסידים לברכה בעמ' קפ"ט מזכרונות הרה"ח ר' מרדכי לייב טירנויער ז"ל שהיה נוכח בעת נעילת החג כאשר מרן המהרי"ד מבעלזא זי"ע צוה להגבאי שיכריז בשם הרב בזה"ל עס איז אסור צו האבן א שייכות מיט די אגודה)

חסידי בעלזא פרסמו את דעת היראים נגד האגודה

[זה לשון ירחון "ההד" שהי' כת"ע מזרחי, בירושלים - תמוז תרצ"ה, המוסר דעת חסידי בעלז על האגודה]

כרוז משונה של חסידי בלז נגד "קרן הישוב" של "אגודת ישראל"

עתוני פולין מפרסמים את הכרוז הזה שהדביקו חסידי בעלז בבתי הכנסיות ובתי המדרשות בערים שונות בפולין:

קול קורא לאחב"י די בכל אתר ואתר!

ע"ד הפרצה הגדולה והנוראה אשר באו אלינו משולחים מלובשים בלבושי הרבנות, אשר נשאו עליהם להיות שלוחים דנחש הקדמוני ליסע מעיר לעיר לקבץ מעות עבור "קרן הישוב", ובחלקלקות לשונם מרמים בפייהם מרמים בלשונם למשוך לבן של ישראל קדושים לדעתם המזוהם והמשוקץ, מטיילים ארס הממית בגו בחורי חמד האמונים על ברכי תורתנו הקדושה, הלומדים בתמימות האמונה ומחכים על ביאת משיח צדקנו... והמה דורכים בחציציה הממוותים להתדמות אל הציונים. לנסוע על "הכשרה", ולובשים דעת הזה בלבוש התורה כנודע, ועל דגל דעתם כלפי חוץ נושאים שרצונם ומגמתם רק להרים קרן התורה וללחום נגד הציונים, אבל מעשם מוכיח על מחשבתם, כי מתחברים את עצמם עם אנשי בליעל כמותם ומסבירים פנים לחברות של רשעים המתאים לרעיון הזה, ובעזות מצחם בלי בושה וכלימה לוחמים נגד יראי השם לבזות אותם בכל מיני חירופים וגדופים בפני קהל ועדה להבאיש ריחם, ובכחם הזה מטיחים עיניהם ולבן של כמה אנשים כשרים הנופלים ברשת דעת הכפירה ולהכניס צלם הטמא בהיכל לבם.

אוי לנו שכך עלתה בימינו! לכן ישראל קדושים, אנחנו מזהירים אתכם לטובתכם שתעירו ותעוררו ללחום נגד הטמאים האלה וצא טמא תאמרו להם, ותזהרו לבניכם בלי לשמוע למרעים הללו העושים הכל רק לצורך כבודם וממונם לרוות נפשם בתאוותיהם המדומה, וסורו מעל אהלי האנשים האלה בלי להניח אותם לדרוש במקום קדוש, וצאו בעקבות הצדיקים קדושים נ"ע וצדיקי דורנו שליט"א המורזים אותנו להרחיק דעת הזה מגבולנו, וקראו קריאת ד' להציל את נשמת ישראל אשר יזכו שלא יפלו במכמורם, כי הצליח מעשה שטן בעוה"ר ללכוד כמה יראים תחת מאסר דעתם, אשר ידמו בנפשם שהאנשים האלה לשם שמים המה עושים מחמת לבושי הרבנות כמותם, והרע אשר טמן בלבם

התנגדות מרן מהר"ד מבעלזא לאגודה ולפעולותיה נשארה במלוא תקפה

בספרי "ראש גולת אריאל" תולדות ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל (ח"ב עמ' תכ"ב-תכ"ג) כתוב בזה"ל, באותה עת, משנודע לרבינו [כ"ק מרן אדמו"ר האמרי אמת מגור] זצ"ל כי האדמו"ר מבבל, הרה"ק רבי יששכר דוב זצ"ל, שהיה מראשי יהדות גאליציה, הביע התנגדות לפעילותה של ה"אגודה" בענין ישוב ארץ ישראל, גמר אומר לפנות אליו באופן ישיר כדי להסיר התנגדותו. במכתב נדיר מאוד, שתכנו לא התפרסם עד כה, שאל את הצדיק מבבל לגלות לו פשר עמדתו בענין א"י, ואף הביע חפצו להיפגש עמו לצורך זה. המכתב נערך על ידו ימים אחדים אחרי כינוס ועידת מועצת גדולי"ת בוורשה, וזו לשונו:

ב"ה, ב' משפטים תרע"ט.

כ' הרה"ג הצדיק הפ' קדוש יאמר לו בנש"ק

כ"ק מ' ישכר בער שליט"א מבעלזא

אחד"ש כ"ק, הרהבתי עוז בנפשי לבוא במכתבי לבקשו להשיבני יען תורה היא וללמוד וללמד אנו צריכים, בענין ששמעתי וגם ראיתי כי כ"ק יתנגד בענין ישוב א"י מטעמים כמסוימים, אולי יואיל כ"ק לגלות טפח בענין זה, ואם יפקוד שיהי' דבריו נשארים בהצנע פקודתו תשמור רוחי, וגם באולי לא יוכל לפרש הדברים בכתב ואולם אם בעצמי אתראה עם כ"ק יגלה לנו כל הנדרש, אֶדְקָמָה במכוון לנסוע שמה, והוא שאלת רבים לא שאלת יחיד, ונוגע הרבה לחיזוק הדת, מה שא"א לבאר בכתב הכל, ולתשובתו אחכה ע"י המוכ"ז.

אשאר בזה ידידו דוש"ק מצפה לישועת השי"ת

אברהם מרדכי אלטר

בהה"ק זצ"ל מגור

לא הגיעה לידינו תשובת הרה"ק מבבל על מכתב זה. גם הפגישה בין רבינו זצ"ל לא יצאה אז לפועל, כי אם כעבור שנים אחדות, בהיותם בעיר המרפא מריאנבד. ביתניים המשיכה ה"אגודה", בהכוונת רבינו זצ"ל, לפעול במלוא התנופה למען ישוב א"י והעלאת יהודים חרדים אליה. (ע"כ).

[ועי' שם בהערה 46 שכבר מלפני זה טיכס עצות האיך להתראות עמו, וכפי שנראה במכתב המובא שם (עמ' תכ"ד) ובהערה 48 ציין לאוסף מכתבים אות ס' ממכתבי האמרי אמת משנת תרפ"א שגם אז חשב להיפגש עם האדמו"ר מבעלזא אולם גם אז לא יצא הדבר לפועל, ומה שנזכר

בחורים ואברכים שפניהם הזהירו ומאז התחברו לאגודה איני יכול להסתכל בפניהם

אמר: עס איז גיווען ביי מיר (איין ביהמ"ד) בחורים און יונגע לייט וואס זייער פנים האט (געלאכטן) געשיינט פון תורה און יראת שמים, און זייט זיי זענען אריין אין די אגודה קען איך זיי נישט קוקן אין פנים (אנקוקן). שמעתי מא' שראה זה במכתב בנו, וכבר הובא זה.

(מכתב התעוררות עמ' צ"ב)

מתירא אני מאוד מן החדשות, וכל החדשות שנתחדשו בזמנינו סופם לא טובה הי'

באתי למרינבאד ומיד פניתי למקום האכסניא של האדמו"ר מבעלז, בעז"ה קבלני בסבר פנים יפות, ושוחחתי עמו זמן רב, בתוך הדברים, שאלתי אותו לדעתו על אגודת ישראל, מדוע הוא עומד מרחוק ואינו נותן יד להתאחד בה, ואמר לי בזה הלשון: "מתירא אני מאוד מן החדשות, וכל החדשות שנתחדשו בזמנינו סופם לא טובה היה!"

(בטוב ירושלם להמגיד הירושלמי הגה"צ ר' בנימין אדלער ז"ל, עמ' קל"ט)

אזרוק אותך מהב' עולמות

האדמו"ר מקאפישניץ הגה"צ ר' אברהם יהושע העשיל זצ"ל שלח לספר לרבינו הדברים דלקמן: בצעירותי הייתי מקורב בבעלזא, ואחר הנישואין שלי ישבתי זמן מה בווארשא ושם נתחברתי לצעירי אגודת ישראל, שמטבעי הנני עסקן ורציתי לעסוק בצרכי ציבור, והנה שמעתי שאדמו"ר מבעלז מקפיד עלי בשביל שנרשמתי בצעירי אגודת ישראל.

לאחר זמן מחמת איזה שמחת נישואין בבית בעלזא נסעתי לבעלזא, וקודם שנתתי שלום כבר אמר לי הגבאי ר' אהרן יהושע, שלמך יש הקפדה עלי, ובוודאי יגער בו מרן כשיראה אותי, חשבתי לעבור בסך בין שאר האנשים ועי"כ לא ירגיש בי מרן, אבל כשנתתי שלום צוה לי שאמתין קצת בחדר לפני מחדר, וכשגמר לקבל שלום מהעולם פני אלי, הגביה ריסי עיניו, ואחז בצווארי מלבושי "קאלנער" ואמר לי: שמעתי עליך שנרשמתי בשורות האגודה, הנני מתרה בך שאם תמשיך להיות שם אז, אזרוק אותך מהב' עולמות "וועל איך דיר פארוואפען פון ביידע וועלטען" והמשיך לומר דברים קשים כגידין, וביקש ממני שאפסיק תיכף ומיד את פעולתי שם, וכן עשיתי.

(מובא בספר מושיען של ישראל (ח"ד עמ' פ"א), וכתוב שם שהאדמו"ר מקאפישניץ סיפר זאת להר"ר עזריאל גליק ז"ל משב"ק ואח"כ סיפרו לרבינו, ורבינו חזר לספר זה לאנשים וגם בערוב ימיו (אור ליום ה' אלו תשל"ג) בבעל הארבער סיפרו לפני הר"ר סענדער דייטש ז"ל, וכן מובא בס' המאזרינו חיל בעמ' קס"ט)

כאן מפגישתם בעיר מאריבאנד עי' שם (ברג"א) בחלק א' עמוד רצ"ב אשר ז"ל שם]

מעשה ששה רבינו זצ"ל במריאנבד, בא לאכסנייתו האדמו"ר מבלז רבי ישכר דוב רוקח זצ"ל, מגדולי הדור, שנודמן ג"כ באותו פרק לעיר זו, בלווי בניו הקדושים - הר"מ מבילגוריי ז"ל, והר"ש מאפטא ז"ל - כדי להקביל פניו. הפליגו השנים בשיחה מעניינים גורליים, הנוגעים לכלל ישראל, והחליפו ביניהם דעות והשקפות, כל אחד מנקודת מבטו, עד שהתארכה פגישתם קרוב לשעה שלמה. גם הגר"ח ז"ל, גיסו של רבינו, נוכח היה באותו מעמד, אבל הוא ישב מן הצד והקשיב לדבריהם בלבד, מבלי להתערב בשיחתם מאומה.

[ושם בהערה י"ד כתבו בזה"ל]

כפי שמסר המשגיח ר' גד'ל אייזנר ז"ל דיברו אז מענייני אגו"י, אשר האדמו"ר מבלז זצ"ל לא הצטרף אליה, וראה מה שכתב רבינו זצ"ל בענין זה ב"אוסף מכתבים" מכתב ס', (ע"כ).

וכפי הנראה מדבריהם שהתווכחו אודות האגודה, ולא ידעו להגיד שהמהר"ד מבעלזא שינה את דעתו בזה כלל, וכפי שבאמת ידוע שלחם נגדם כל ימיו ואף בנו כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זצוק"ל המשיך בהתנגדותו להאגודה כידוע.

♦

וע"ע בענין זה ממה שסיפר הגאון המפורסם בעל "חבצלת השרון" שהי' מגדולי חסידי בעלזא אשר שלחו רבו המהר"ד לשוחח עם האמרי אמת אודות אגודת ישראל כמובא בתולדותיו, ונראה שם מדבריהם שהיה זה "ויכוח" אשר בשבילה היה לו אי נעימות בזה, וגם דאג מקפידתו של האמרי אמת. וז"ל,

היה נאמן לרבנותי לבית בעלזא להיות נגד האגודה

רבינו [הגה"צ מטארנאפאל] היה נאמן לשיטת רבותי הק' מבעלזא שלא הצטרפו לאגודת ישראל...

רבינו יחד עם אחיו הגר"ר לייבוש אבד"ק פאדוואליטשיסק זצ"ל נתבקש מכ"ק מרן מהר"ד זי"ע לנסוע לשוחח עם כ"ק אדמו"ר הרה"ק בעל אמרי אמת מגור זי"ע בשליחותו

בעניני הכלל ואגו"י, על אי נעימות שבדבר כי חשש להכניס ראשו בין ההרים הגדולים קיבל רבינו ע"ע השליחות.

אח"כ כשיצא הספר חבצה"ש לאור שלח לו רבינו את ספריו, והוא לעומתו שלח מכתב לרבינו שנכתב בירתא הכבוד ותוארים מופלגים. רבינו שמח להכיר מהמכתב שאין להרבי מגור כלום עליו.

(שו"ת חבצלת השרון ח"ב בתולדות המחבר עמ' כ"ט, ועי"ש גדול התקשרותו לבית בעלזא והאיך שלחם נגד האגודה בתוקף ועזו).

עברית שורף נשמות ישראל

אמר על העברית, (אז די שפראך) אז עס פארברענט די נשמות פון יודישע קינדער ר"ל און די גופים בלייבן ר"ל.

(ידוע ומפורסם, וכן העיד כ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א בהיותו בארה"ק בעת חינוך בית מדרשו, שכן שמע כמה פעמים מכ"ק מהר"א מבעלזא זצוק"ל בשם אביו כ"ק מרן מהר"ד זצוק"ל)

להשתמש בשפת העברית זה כמו לשחק באש, וגרוע משאר לשונות

גם אצל צאצאי רבינו (אדמו"ר רבי אלעזר טווערסקי מפאליטשאן זצ"ל) הרבה הרה"ק מבעלזא זי"ע לחקור אחר דרכיו ומנהגיו של אביהם. וסיפרה בתו של רבינו, ה"ה זקנתי הרבנית הצדיקת אשת אאזמו"ר הגה"צ מהר"א שטיין אבד"ק פאליטשאן זצ"ל, שהיתה כמה פעמים יחד עם אביה אצל הרה"ק מרן מהר"ד, ופעם אחת, כשכבר היתה ילדה גדולה, שאלה אותה מרן על... טיב הלימודים שלומדת אצל המורה המיוחדת, ובמיוחד חקר אצלה לדעת אם לומדת ג"כ את שפת העברית (העברעאיש), כששמע תשובתה שאין שפה זו מכלל הלימודים היה שבע רצון מזה, והוסיף להזהירה על להבא שלא תיגע בזה השפה, אפילו אם ירצו להסיתה בל תשמע לדברי המסיתים ולא תציית להם רק לנסות וכדומה, כי זה כמו אש "און מיט פייער שפילט מען זיך נישט". בענין זה סיפר גם רבינו (מפאליטשאן) בעצמו, שפעם התנצל לפני דודו מרן מהר"ד שצאצאיו משתמשים לעתים בשפת המדינה (ראמעניש), ויש לו מזה עגמת נפש גדולה. הרגיע אותו דודו ואמר: "אבי נישט העברעאיש".

(תולדות אלעזר בספר פקודת אלעזר עמוד כ')

וזאת למודעי שבמדור זה "הילולא דצדיקא" שבגליון זה (וכן בגליונות הקודמים) השתמשנו הרבה בספרים הנפלאים "משכנות הרועים" ג' כרכים, וקונטרסי "עבודת הרועים" על חדשי השנה, שחיברם הרה"ג ר' אהרן ראזענבערגער שליט"א

והספרים האלו הם אוצר בלום של אלפי ליקוטים נפלאים מפי ספרים וסופרים על גדולי ישראל זי"ע לדורותיהם במה שאמרו בכל הענינים הנוגעים לציונים וציונות והמסתעף, תשואות חן לו על שנתן לנו רשות להדפיס מתוך ספריו ויהא חלקו בין מזכי הרבים ויתברך בכט"ס.